

Merza József

Apokalipszis

Zsuzsika vidáman, gondtalanul, szokásához híven bejelentés nélkül libbent be könyvtári szobámba. Zsuzsika korábban az Akadémia egy munkacsoportjában dolgozott, és intézetünk könyvtárában is gyűjtött anyagot. Ő is a létszámleépítés áldozata lett, de, ismeretségünk folytán, havonta továbbra is eljön hozzám.

Zsuzsika Jehova Tanúja, és feladatának tudja, hogy ellásson minket a tanúk irodalmával. Az Örtorony és az Ébredjétek című füzeteket hozza, és felhívja figyelmünket a bennük lévő fontosabb cikkekre. Táskájában mindig ott van sok füllel ellátott Bibliája, amelybe gyakran belelapoz. Megbeszélésre szánt szöveget terjeszt elő, hiszen feladatahoz tartozik a tanítás hirdetése is. Én időnkint elfogadom kezdeményező szerepét, gyakorta azonban megelőzőm egy engem érdeklő kérdés előterjesztésével, ami révén magamhoz ragadhatom a beszélgetés irányítását, és időhiány esetén a lezárását is. Az őszinteség jegyében el szoktam mondani, hogy ezzel vagy azzal nem értek egyet, és az alapul szolgáló bibliai szöveget egészen más szemmél nézem, mint ő, de hát sok gyakorlati kérdésben azért egyetértünk.

Zsuzsika bízik bennem, mert gyülekeztük egyik kiemelkedő vezetőjét barátomnak tudhatja. János a sárospataki református kollégium diákja volt, majd lelkész lett. Életében akkor állt be fordulat, amikor a második világháború idején tanúja lett a katonai szolgálatot megtagadó hívők kivégzésének. Ekkor letette lelkési palástját, és belépett a gyülekezetbe. Azóta közösségvezető lett, és vállalja a helyzetéből adódó egyszerű életet. Húsz évvel ezelőtt megpróbáltam együtt működni vele a szolgálatmegtagadók érdekében, de nem vállalt semmiféle nyilvános akciót, mondván, hogy nincs mit tárgyalni a Sátán képviselőivel. Ha esetleg nem így fejezte volna ki az álláspontját, akkor is világgossá tette, hogy a kiválasztottak világától teljesen idegen a hatalmasok világa.

Zsuzsika nem egyszer felhívta a figyelmemet a jövőre, s benne a kiválasztottak sorsára. Irodalmi anyagaiban lenyűgöző képekben tárul fel az izaiási látomás világa. Túl vagyunk az ítéleten, s az üdvözültek mind fiatal, egészséges, jól öltözött emberek, bájos gyermekekkel. Egy apa éppen hatalmas gyümölcsöskosárral érkezik, a család boldog szeretettel fogadja. A ház körül a legkülönbözőbb állatok serege látható, fényes szőrű kutyák és oroszlanok

simulnak a játszadozó gyerekekhez. A virágos rétet erdők szegélyezik, patakok, folyók szelik át, s a távolban hóval fedett hegycsúcsok integetnek felénk. Az igazaké lesz az elvesztett Paradicsom minden gazdagsága és szépsége. Ezt mondja a Korán is, valamivel markánsabb vonásokkal, hiszen a folyópartokat övező árnyas ligetekben érintetlen szüzek lesznek a hitvallók jutalmai. Ez kicsit meggyorsítja az egészséges férfiember vérkeringését.

Mindenesetre azonban előzőleg át kell élni bizonyos dolgokat ebben a világban. Zsuzsika sem mentes az ítélet időpontjának kijelölésétől. Ha nem szenvedünk gyors vértanúhalált, ha nem követünk el öngyilkos merényletet, akkor még elég sok fáradságon kell átmenünk, amíg – reményünk szerint – eljutunk az örök boldogságba, ahol „minden bús teher / levette boldogan / Sionnak énekét / daloljuk gondtalan”. Az idő azonban múlik, új dátumokat kell kijelölnünk, s a világ gonoszsága sem ad egyértelmű jelet az ítélet eljövételére. Zsuzsika jóságosan néz rám, amikor felhívom a figyelmét a múlt hatalmas gonoszságaira, és azt mondom, hogy minden gonoszságnál van még nagyobb gonoszság, s lehet, hogy mi magunk leszünk önítéletünk végrehajtói.

Nehéz a tanítvány élete. Magunkra maradtunk, és lelkesedésünk perceit követik az egyedüllét órái. Amíg elődeink a Tanítóval jártak, elég bizonytalan volt a mindennapi életük. Kaptak ugyan meghívást ebédekre, halászként maguk is tudtak gondoskodni ennivalóról, de voltak idők, amikor a száraz kalászkor morzsolgatására kellett ráfanyalodniuk. Mindez azonban semmit sem számít, ha az utolsó hónapok életveszélyével hasonlítjuk össze. Ők túléltek, de a Mestert kivégezték. Különös módon, néhány nap múlva, élve megjelent, többen látták, beszéltek, együtt étkeztek vele. Aztán elment, többé nem látták, s csak abban hitettek, hogy nem sokára visszatér. Pál ezt annyira hitte, hogy a korinthusiaknak is megírta: rövid az idő, elmúlik a jelen világ, nem kell belebonyolódni a dolgokba. Ekkor már az ötvenes években járunk, a négy pártra szakadt hívők tapasztalhatták, hogy a kereszténység sem egyszerű ügy. Eltelik még negyven kemény év, külső és belső viszályok, fenyegetések, elméleti gondok között, s a száműzetésben élő János hozzáfog, hogy átgondolja, tisztázni próbálja a jelen és főleg a jövő alakulását. Mi várható, mi történhet még addig, amíg az Úr visszatér és megteremtí igért Országát, amelyben a

bűnösök megbűnhődnek, az igazak pedig megkapják jutalmukat. Az Apokalipszis felfedi azt a látomást, azt a hatalmas színjátékot, amely a legkedvesebb tanítvány lelkében megszületett mindabból, amit megértett a három év során. Az eredmény nem egyértelmű, de hát korábban is voltak disszonáns hangok az apostolok között. Rangviták, miniszteri posztok, a régi rend helyreállítása adott témát a beszélgetésekre. A negyvennapos zárótanfolyam eredménye is elég lehangoló. Pünkösöd hatalmas lendületet adott az újrakezdesre, de hát az érzelmi lángolás nem oldja meg a fiatal gyülekezet megannyi elméleti és gyakorlati problémáját. Az Apostolok cselekedeteinek olvasása érthetővé teszi János érzelmeit. Jöjj el, Uram, Jézus – sóhajt a szentíró, amikor megalapozza egy dicsőséges megjelenés, egy egész világra kiterjedő, kozmikus ítélet forgatókönyvét. Győz az igazság, egymásra talál a diadalmas Jézus és a hűséges, tanúságtévő tanítvány. Vége a magánynak, vége a szorongásnak. Mindörökké eljött Isten Országáa.

Ha elgondolkodunk azon, hogy hároméves intenzív tanfolyam után miért is ment Péter karddal vacsorázni, akkor azt is megkérdezhetjük, hogy milyen lelkülettel róttá János a nagy igazságtételtől szóló sorokat. Lélektanilag teljesen érthető a sokat szenvedett ember vágya önmaga igazolására és a bűnösök megbüntetésére. Zúduljon a poklok minden kínja ellenségeink nyakába, csapjon beléjük a tüzes istennyila – bőséges témát nyújtva a horror képzőművészeti megfogalmazására. Jól érezte magát János, amikor tapostatta Isten haragjának sajtóját, s a vér a lovak zablájáig ért ezerhatszáz stádiumnyira? Miféle lelkület van bennetek? – kérdezte annak idején igazságtévét akaró tanítványaitól a Rabbi. Még mindig ugyanaz a lelkület van benned? – kérdezhetné Jánostól is, aki halála előtt hőhéraiért imádkozott, mert azok nem tudták, mit cselekszenek. Vagy az idők végezetére megváltozik a szelíd, az alacsony szívű Jézus, hogy végül energikus, férfias büntetőbíró legyen belőle? Összefér a Hegyi Beszéd és az Apokalipszis? Összefér bennem is? Eddig összehúztam magamat az Utat járva, de elég volt, jöjjön már végre az igazság, a rend, a méltóság, a jutalom, a megdicsőülés, az uralkodás. E világ rendje megváltozván végül is odacsaphatók, erős, szent csapással, a gonoszokra? Szelidség vagy igazság uralkodik Isten Országában? Ez itt a kérdés.

Az a kérdés, hogy a végítélet János által festett képének mi köze van az evangéliumokhoz. Lélektani elfojtással járom az utat, miközben nagyságról álmodozom? Túrtem sokáig, de éjszakáimon álmodok nyakszelést rogyásig, hogy Shakespeare szavaival fejezzem ki magam? A világ erőszakspirálja egy soha nem látott végkifejletbe torkollik? Istené az utolsó csapás, ő is beleáll a harcba, csak erejében különbözik a földi verekedőktől?

A tudósok előbb vagy utóbb választ adnak az ilyen mardosó kérdésekre. Nekem azonban ma kell megvallanom mai hitemet. Hogyan élek, mire készülök, mit várok? Jobb sorsra fordultán ki tudom-e cserélni szelidségem öltözetét hadi uniformisra? Szükségem van-e kárpótlásra azért, amit odaadtam, mert igazában nem akartam odaadni, igazában azt hittem, hogy anélkül is lehetek igaz keresztény? És most sajnálom, amitől megfosztottak, és követelem a jogaimat?

Sikertelen volt az életem, mert az adás szegénnyé, a szelidség balekká, a szolgálat kihasználttá tett? Rajta, róni kezdem a végítélet forgatókönyvének sorait, hogy elviselhetővé tegyem az életemet addig, amíg eljön a nagy nap, de azért körbenézek, hátha történik még előtte valami. Nem tudok csendesen, nappal munkás és este ölbé tett kezekkel várakozni életem befejezésére, amelynek módjáról fogalmam sincs, mert a jövő ismeretlen, elrejtett, ha úgy tetszik: misztérium? Miféle magánapokalipszist forgatok a fejemben? Hol van Isten, hol

vannak a barátaim és ellenségeim ebben a személyes drámában? János megírta, amit megírt, de én nem akarok olyan utolsó felvonást, amelyben elhagyom az utat, amelyet követtem és kicserélem a hitet, amely végigvezetett az úton. Nem vagyok puha agyagfigura, amit át lehet gyúrni más formára, engem már csak eltörni lehet.

Sugalmazott írás-e az Apokalipszis? Ezt súgta a Lélek János fülébe, vagy ez egy csalódott öregember álma, aki meg sem értette Isten Fiának igazi természetét? Vagy kettős természetű az Isten? Akkor zavarban vagyok. Lehetünk gondtalanul boldogok hullahegyek, a teremtés selejtje láttán? Nemde azok is Isten teremtményei? Semmi mentesség nincs megtévelyedett lelküknek? Mi, gyarló emberek, már eljutottunk oda, hogy eltöröljük a halál- és az életfogytig tartó büntetéseket. De hát lesz pokol? Ki nem alvó tüzek és fogak örök csikorgatása? Ettől én, vágyaim ellenére kopott ruhás balek, kihúzom magam, és a kiválasztottak öntudatával méregetem az utcán az embereket? Ettől lesz könnyű a lelkem, ez előlegezi vigasztalásomat?

Nem tudom, mi és hogyan fog történni, felébredek-e abból a nagy álomból, amely lezárja földi életpályámat. Lelkem nyugalomát azonban nem a közeli vagy távoli ítéletben találok meg, hanem esténként, ha békében térek nyugalomra. Nem siránkozom a világ állapotán, a katasztrofális helyzeten, mások hibáin, bűnein. Ez nem jó. Ez rontaná személyiség-szerkezetemet. Elvonná figyelmemet a

célról, a helyes eszközökről, mindennapi feladataimról. Nem akarok a világ végével foglalkozni. Az én világomnak hamarabb vége lesz, addig rendbe kell hoznom az életrajzomat. Ez munkára serkent, vizsgálódásra indít, még elérhető célokot tűz ki. Még munkatársat láthatnak bennem az emberek, még segítőt a barátaim, a családom. Még nem töltöm ki alacsony érdemjegyekkel a világ, a társadalom bizonyítványát.

Megöregedtem, és már más szemmel nézek a mögöttem álló életre, mint egy gyermek, egy nyüzsgő felnőtt, vagy egy vallási tanító. A tiszta éjszakákon felmérhetetlen távolságban világítanak a csillagok, mögöttük vagy felettük egy másik világ húzódik, a Tejút halvány, fehér szalagja. Ki veszi a bátorságot ahhoz, hogy megmagyarázza, mi vesz minket körül, ki tud számot adni az elképzelhetetlen energiáról, amely mozgásban tartja azt? Mindent átfogó tudásom nincs, de van egy tudás, amely elrendezi az életemet, és megtartja reményemet a holnapban.

Zsuzsika elment, és én itt ülök a szobámban, mindennapi ügyeim gondolkodva. Az egyik polcon egész aktív életem ellenfele, Lenin mellszobra áll. Egykori személyzetisünk szobájából került hozzám. Ili, a Goldberger-gyári munkáslányból lett személyzetis már halott, a férje, kollégám, a verneti és recski koncentrációs tábornak egyiként lakója, úgyszintén. „Lehet a szobor a szobámban?” – kérdezte Ili a rendszerváltás után. „Minek néz engem?” – kérdeztem vissza én.

